

**ŠTEFČÍK, J. 2019. *Úspešný štart do praxe prekladateľov, tlmočníkov a freelancerov*.
Brno: Tribun EU. 215 s. ISBN 978-80-973351-0-6.**

DOMINIKA VARGOVÁ

V druhej polovici roka 2019 bola vydaná publikácia, ktorá sa venuje procesu prípravy prekladateľov, tlmočníkov a tzv. freelancerov pred vstupom do praxe a poskytuje im užitočné rady na to, aby dokázali efektívne naplniť aktuálne požiadavky trhu práce. Autorom tejto publikácie je Mgr. Jozef Štefčík, PhD., ktorý sa vo svojej dlhoročnej praxi venuje prekladu a tlmočeniu na akademickej pôde ako vysokoškolský pedagóg a teoretik. Zároveň predsedá Slovenskej spoločnosti prekladateľov odbornej literatúry a poskytuje prekladateľské a tlmočnicke služby. Práve táto téma, teda to, čo možno očakávať od praxe prekladateľa a tlmočníka, je nositeľkou myšlienky predloženej publikácie.

Komunikácia predstavuje základ sociálnej interakcie ľudí a jej potreba tvorí časť života každého jedinca. Človek potrebuje komunikovať preto, aby mohol ďalším členom spoločnosti tlmočiť svoje predstavy, idey a pocity. Robí to v záujme naplnenia svojich potrieb, aby tí, ktorým svoje myšlienky adresuje, jeho predstavám vyšli v ústrety a jeho potreby naplnili. Predpokladom úspešnej, a teda funkčnej medziľudskej komunikácie je výber efektívnych verbálnych i neverbálnych prostriedkov. Napohľad jednoduchý proces sa vyznačuje zložitou a ovplyvňuje ho mnoho faktorov. Ak sú však jeho súčasťou komunikanti, ktorí používajú odlišný jazyk, stáva sa ešte komplexnejším a vyžaduje si vstup sprostredkovateľa, ktorý je schopný prekonať vzniknuté jazykové a kultúrne bariéry a zabezpečiť vzájomné dorozumenie. Sprostredkovateľom komunikácie sa v prípade ústneho jazykovo-kultúrneho sprostredkovateľstva stáva tlmočník a v prípade písomného jazykovo-kultúrneho sprostredkovateľstva prekladateľ. Na to, aby bolo toto sprostredkovanie zabezpečené na odbornej úrovni, musí byť prekladateľ či tlmočník náležite profesionálne pripravený. Vplyvom neustáleho narastania počtu komunikačných prostriedkov rôzneho druhu sa na prekladateľov a tlmočníkov kladú čoraz vyššie nároky. S rýchlym vedecko-technickým pokrokom, ktorý tento fakt spôsobuje, sa musí každý prekladateľ a tlmočník, ako aj poskytovateľ ďalších jazykových služieb, snažiť udržať krok. Rovnako musí zohľadňovať špecifiká trhu práce, na ktorom plánuje pôsobiť, a očakávania zádavateľov jazykových služieb. Začiatok sa v takejto spleti dokáže veľmi rýchlo stratiť. Na pomoc mu však môže slúžiť predkladaná príručka, ktorá je svojím obsahom praktickým sprievodcom v prekladateľskej a tlmočnickej kariére.

Z hľadiska štruktúry sa recenzovaná publikácia člení na kapitoly, z ktorých sa každá osobitne venuje vybranej problematike. Celkovo autor venuje pozornosť širokému spektru tém, odrážajúcich všetky aspekty prekladateľskej a tlmočnickej praxe. Obsah nám naznačuje, že kapitoly sú zoradené v takom poradí, v akom by začínajúci prekladateľ a tlmočník mal postupovať, aby si vo svojej profesii vybudoval stabilnú pozíciu. Začína vzdelaním a riešením administratívno-právnych záležitostí súvisiacich s výberom formy podnikania a pokračuje popisom spôsobu etablovania sa na trhu práce prostredníctvom siete kontaktov a vďaka vhodne zvolenej sebaaprezentácii a účinnej reklame. V závere sa detailne venuje rôznym typom technologických a mediálnych nástrojov, ktoré v súčasnosti prekladateľ alebo tlmočník pre výkon svojho povolania v oblasti jazykových služieb potrebuje.

Každá kapitola má ústrednú myšlienku, ktorú autor jasne, vecne a zrozumiteľne vyjadruje so zreteľom na cieľ celej publikácie, ktorým je reflexia praxe v záujme prípravy vysokokvalifikovaného profesionála – erudovaného prekladateľa a/alebo tlmočníka.

Publikácia prináša triezvy pohľad na súčasnú dobu, v ktorej aj napriek jednoduchosti a rýchlosti šírenia informácií prostredníctvom pokrokových technológií dochádza k deformácii faktov a zovšeobecňujúcich záverov. Nesúrodé poznatky spoločne s bulvárnym charakterom niektorých informácií dokážu zneistiť nielen začínajúcich, ale aj profesionálov a ich zákazníkov. Aktuálnou poplašnou správou, o ktorej sa vedú debaty, je nahrádzanie prekladateľov umelou

inteligenciou. Autor ju vyvracia uvedením racionálnych argumentov, pričom zdôrazňuje ľudský faktor, ktorý zostáva kľúčovým pre zabezpečenie spoľahlivého produktu – prekladu, či služby – tlmočenia. Autor vo svojej publikácii naznačuje, že práve preklad a tlmočenie nesmú byť ochudobnené o ľudský rozmer. Ako uvádza, platí to nielen vo vzťahu zadávateľ – dodávateľ služby, v ktorom je interakcia oboch strán obzvlášť osobná a mimoriadne dôležitá pre nadviazanie a udržanie úspešného pracovného vzťahu, ale aj vo vzťahu dodávateľa služby s kolegami z odboru a s profesijnými komunitami (kapitola Odvážni a prezieraví sú organizovaní v spoločenstve). Spomínané komunity môžu združovať svojich členov aj na on-line platforme, no bez súdržnosti a hrdosti – pocitov, ktoré nedokáže prežívať žiadny robot – by ostal jednotlivec izolovaný, a tým aj ochudobnený o vzácne informácie, ktoré by mu uľahčili fungovanie na trhu písomného a ústneho prekladu.

Kolegialita predstavuje vzácne ohnivko slovenského prekladateľského a tlmočnického trhu. Ten sa kvôli svojim rozmerom síce vyznačuje konkurenčným prostredím, no vzhľadom na čoraz väčší dopyt po prekladateľoch a tlmočníkoch v stovkách jazykových kombinácií nevylučuje plodnú spoluprácu prekladateľa/tlmočníka s fyzickými osobami – skúsenejšími kolegami z odboru, ani s právnickými subjektmi – s prekladateľsko-tlmočnickými agentúrami (kapitola Spolupráca s prekladateľsko-tlmočnickými agentúrami). Dôkazom fungujúcej kolegiálnosti je aj táto publikácia, v ktorej autor nešetrí praktickými radami zo svojej praxe. Delí sa o svoje skúsenosti, ktoré sú o to bohatšie a vzácnejšie, že sú skúsenosťami človeka, ktorý je profesionálnym prekladateľom a tlmočníkom, manažérom a zároveň pedagógom, ochotne odovzdávajúcim svoje poznatky budúcim generáciám. Poznatky v publikácii sa prezentujú konkrétne a objektívne a argumenty sú podložené faktami.

Pridanou hodnotou publikácie je charakteristika rôznych hardvérových a softvérových nástrojov užitočných pre prekladateľa, ktorý sa v nich v súčasnej ére rýchlych technologických inovácií musí vedieť orientovať. Rovnako prínosnou je aj kapitola, v ktorej autor poskytuje odpovede na najčastejšie kladené otázky začínajúcich prekladateľov a tlmočníkov, ako aj kapitola s výberom titulov odbornej literatúry pre doplnenie vedomostí.

Praktická stránka povolania prekladateľov a tlmočníkov je vo svojej komplexnosti často neznámou aj pre zadávateľov jazykových služieb. Nevedia o všetkých kompetenciách, ktorými by prekladateľ a/alebo tlmočník disponovať mal, resp. čo je už nad rámec výkonu jeho povolania, aké podmienky na svoj výkon potrebuje a aké sú kritériá hodnotenia jeho činnosti a výsledkov práce. Recenzovaná publikácia však tieto otázky rieši a rozširuje cieľovú skupinu svojich čitateľov o zadávateľov prekladu či tlmočenia. Odpovedá na otázky, ktoré môžu vzniknúť pri výbere prekladateľa a tlmočníka, v priebehu spolupráce s ním a taktiež v závere pri rozhodovaní, ako vyhodnotiť spoluprácu a či v nej ďalej pokračovať.

Publikácia predstavuje hodnotné dielo s vyčerpávajúcimi informáciami pre všetkých, ktorí sa rozhodli podniknúť prvé kroky na slovenskom trhu s jazykovými službami. Autor vynaložil značné úsilie na to, aby v napohľad skromnej publikácii čo do rozsahu sústredil všetko potrebné na úspešný štart prekladateľov, tlmočníkov a tzv. freelancerov do praxe. Predkladanú príručku hodnotíme jako jedinú svojho druhu. Môže taktiež poslúžiť ako manuál pre uchádzačov o štúdium, ktorí sa rozhodujú, aký smer si vo svojom vzdelávaní zvolíť. Súčasným študentom a absolventom odboru prekladateľstvo a tlmočnictvo pomôže v lepšej orientácii v sfére jazykových služieb a bude im povzbudením na ceste k úspešnej kariére.

Recenzentka:

Mgr. Dominika Vargová, PhD.

Ekonomická univerzita v Bratislave

Fakulta aplikovaných jazykov

Katedra jazykovedy a translatológie

Dolnozemska cesta 1, 851 04 Bratislava

Email: dominika.vargova@euba.sk